
Läheteohje Tyks lapsettomuustutkimuksiin ja -hoitoihin

Tyksin Naistenklinikalle voidaan lähettää lapsettomuustutkimuksiin ja hoitoharkintaan potilaita:

Jotka ovat **aktiivisesti yrittäneet raskautta vähintään vuoden ajan.**

- Lähete voidaan **harkinnan mukaan laatia jo aiemmin**, mikäli on erityistä syytä epäillä hedelmättömyyttä. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi:
 - selkeä anovulaatio
 - huono siemennesteen laatu
 - vaikea endometrioosi
 - muu terveydellinen seikka, jonka voi aiheellisesti olettaa vaikeuttavan raskaaksi tulemista.
 - 38 vuotta täyttäneiden naisten kohdalla tutkimuksiin voidaan ryhtyä 6 kuukauden raskausyrityksen jälkeen
 - **itselliset naiset ja naisparit, joilla on raskaustoive**

Lapsettomuushoitojen poissulkukriteerit:

- Naisen perussairaus, jonka vuoksi **raskaus on vasta-aiheinen**
 - Arvio voidaan tehdä myös lapsettomuus- tai äitiyspoliklinikalla
 - Lähetteeseen tulee laittaa tiedot sairaudesta.
- Hoitopäätöstä tehtäessä naisen tulee olla alle 40 vuotias ja miehen alle 60 vuotta.
- Naisen **huomattava ylipaino**
 - Ylipainon hoito kuuluu perusterveydenhuoltoon
 - Lähete palautetaan, mikäli BMI on yli 35
- Lapsettomuuden **syy on naisen tai miehen sterilisaatio**

Lahjasukusoluhoidot

Lahjasiittiöt:

- Azoospermia (ei sterilisaation pohjalta), eikä kiveksissäkään siittiötuotantoa.
- Naisparit
- Itselliset naiset.
- Naisen ikä 25–39 vuotta lähetehetkellä.
- Naisen BMI 18–35.
- Pariskunnalla on ennestään korkeintaan yksi yhteinen lapsi ja itsellisellä naisella korkeintaan yksi lapsi.

- Hoidoissa käytetään Turun Yliopiston spermapankin siittiöitä. Lahjoittajien määrä on rajallinen, eikä hoitotakuussa pysymistä voida taata lahjasukusoluhoidoissa
- Julkisessa sairaanhoidossa käytetään ainoastaan sairaalan omien lahjoittajien sukusoluja.

Lahjamunasolut:

- Tyksin Naistenklinikassa ei toistaiseksi aloiteta lahjamunasoluhoidoja, vaan potilaat ohjataan TAYSiin tai HUSiin näiden oman toiveen sekä jonotilanteen perusteella.
- Selkeästi lahjamunasoluhoidoa tarvitsevista naisista (esimerkiksi munasarjojen toiminnan ennenaikainen hiipuminen (AMH <0.2 ja alkukierron FSH toistetusti >20) tai munasarjojen puuttuminen) voidaan lähete laatia suoraan lahjamunasoluhoidoa tarjoaviin, yksiköihin (HUS, TAYS)
- Naisen ikä on alle 40 vuotta lähetehetkellä.
- Naisen BMI 18–35.
- Pariskunnalla on ennestään korkeintaan yksi yhteinen lapsi.
- Lahjoittajien määrä on rajallinen, joten hoitotakuussa pysymistä ei voida taata.

Muuta huomioitavaa:

- Lapsettomuushoitoja **kyetään antamaan vain rajallinen määrä**, jonka vuoksi **etusijalla ovat perheet, joissa ei ole lapsia**. Lapsettomuushoitoa ei toteuteta, mikäli **pariskunnalla on kaksi yhteistä lasta**.
- **HIV:n tai hepatiitti B:n tai C:n kantajat** voidaan hoitaa Helsingin tai Tampereen naistenklinikan lapsettomuusyksikössä.
 - Lähete heistä voidaan tehdä Tyksin lapsettomuusyksikköön.
- Mikäli potilaan historiassa on **sosiaalisia riskitekijöitä, jotka antavat aiheutta epäillä vanhemmuuden toimivuutta** esimerkiksi huumehistoria tai aiemmin huostaan otetut lapset.
 - Lähetteeseen liitetään sosiaalityöntekijän selvitys nykyisestä elämäntilanteesta ja potilaan mahdollisuudesta turvata lapselle tasapainoinen kehitys (Laki hedelmöityshoidoista 8§ 5 Mom).
- Hedelmöityshoitoa saavan parin osapuoli **ei saa olla avioliitossa muun henkilön kanssa** (Laki hedelmöityshoidosta 8§ 3 Mom).
- Tarvittaessa **selvitellään ennen hoitopäätöstä** miten hoidettavan tukiverkostot tukee hoidosta mahdollisesti syntyvän lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä.
- Hedelmällisyyttä alentaviin elintapoihin, kuten tupakointiin, tulee kiinnittää huomio jo perusterveydenhuollossa.
- Ennen hoitoa tupakointi tulee lopettaa (koskee naisen lisäksi myös miestä).
- Toteutetut elintapakorjaukset kirjataan lähetteeseen.

Lähetteessä vaadittavat tiedot

- Potilaan täydelliset yhteystiedot, myös puhelinnumero
- Mahdollisen partnerin nimi, henkilötunnus ja osoite
- Pärjääkö suomen kielellä vai tarvitseeko tulkin, jos kyllä, niin minkä kielen
- **Yleisanamneesi:**
 - yleissairaudet
 - lääkitykset
 - lääkeaineallergiat
 - tehdyt leikkaukset
- **Gynekologinen anamneesi:**
 - menarkeikä
 - kierron pituus
 - aiemmat raskaudet nykyisessä tai aiemmassa parisuhteessa
 - kuukautiskipuanamneesi
- **Infektiohistoria**
- **Lapsettomuuden kesto**
- **Tehdyt tutkimukset:**
 - TSH, PRL
 - PAPA (alle 5 vuotta sitten)
 - klamydianäyte
 - Mahdollisen miespuolisen partnerin sperma-analyysi, jonka tulee olla vastattu ennen lähetteen kirjoittamista
- **Status:**
 - Paino, pituus, BMI
 - gynekologinen status
 - rintojen status